

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 01.02.2006
COM(2006) 35 τελικό

ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

(υποβληθέν από την Επιτροπή)

Συμμετοχή των πολιτών στη συζήτηση για την Ευρώπη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ‘ΝΑ ΓΕΦΥΡΩΣΟΥΜΕ ΤΟ ΧΑΣΜΑ’

Μέσα στις δύο τελευταίες δεκαετίες, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αλλάξει και έχει επωμιστεί μια σειρά από καθήκοντα που άπτονται πολλαπλώς της ζωής των πολιτών. Η επικοινωνία όμως της Ευρώπης με τους πολίτες της δεν έχει συντονίσει το βήμα της με την εξέλιξη αυτή.

Όλοι δεχόμαστε ότι υπάρχει χάσμα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτών της. Σε δημοσκοπήσεις του ευρωβαρομέτρου τα τελευταία χρόνια, πολλοί από τους ερωτηθέντες έχουν πει ότι γνωρίζουν λίγα για την ΕΕ και έχουν την αίσθηση ότι σχεδόν δεν έχουν λόγο στο πλαίσιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Η ενημέρωση και η επικοινωνία είναι ουσιαστικής σημασίας σε μια υγιή δημοκρατία και λειτουργούν αμφίδρομα. Η δημοκρατία τότε μόνο ευημερεί όταν οι πολίτες γνωρίζουν τι συμβαίνει και είναι να θέση να συμμετέχουν πλήρως.

Η ενημέρωση ποτέ δεν μπορεί να διαχωριστεί από την πληροφορία που μεταδίδεται. Οι πολίτες περιμένουν από την Ευρώπη ευημερία, αλληλεγγύη και ασφάλεια απέναντι στην παγκοσμιοποίηση. Επομένως, για κάθε επικοινωνιακή πολιτική, έχει ουσιαστική σημασία να εκπονείται από την ΕΕ ένα αποτελεσματικό πρόγραμμα δράσης, πράγμα όμως που από μόνο του δεν είναι αρκετό.

Πέρυσι, η Επιτροπή χάραξε ένα σχέδιο δράσης όπου απαριθμούνται λεπτομερώς τα ειδικά μέτρα που θα λάβει για να βελτιώσει τον τρόπο επικοινωνίας της με τους πολίτες¹. Μεταξύ των μέτρων περιλαμβάνονται π.χ. η ενίσχυση των γραφείων αντιπροσωπείας της Επιτροπής, η βελτίωση του εσωτερικού συντονισμού και σχεδιασμού, η δουλειά σε θέματα γλώσσας και παρουσίας εγγράφων, περισσότερα σημεία πρόσβασης για τους πολίτες.

Η Επιτροπή δρομολόγησε επίσης το σχέδιο Δ για δημοκρατία, διάλογο και δημόσια συζήτηση², μέσω του οποίου θα εμπλακούν οι πολίτες σε μια ευρεία συζήτηση για την Ευρωπαϊκή Ένωση – γιατί υπάρχει, προς τα πού βαδίζει και τι θα έπρεπε να κάνει.

Οι πρωτοβουλίες όμως αυτές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τότε μόνο θα επιτύχουν εάν μπουν στο παιχνίδι πολύ περισσότερες δυνάμεις. Μια εταιρικού τύπου προσέγγιση θα είναι ουσιαστικής σημασίας. Η επιτυχία θα εξαρτηθεί από την εμπλοκή όλων των κεντρικών παικτών των άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ· των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών στα κράτη μέλη· των ευρωπαϊκών πολιτικών κομμάτων· της κοινωνίας των πολιτών.

Ο κύριος σκοπός της Λευκής Βίβλου είναι να ανοιχτεί ένας δρόμος και να κληθούν όλοι οι παίκτες να καταθέσουν τις ιδέες τους για το πώς μπορούμε καλύτερα να συνεργαστούμε για τη γεφύρωση του χάσματος. Θα διαμορφωθεί έτσι μια ατζέντα που θα κοιτάζει μπροστά ώστε, μέσω βελτιωμένης επικοινωνίας, να ενισχυθεί ο δημόσιος διάλογος στην Ευρώπη.³

¹ Σχέδιο δράσης: SEC (2005) 985 τελικό, 20 Ιουλίου 2005

² Σχέδιο Δ: COM (2005) 494 τελικό, 13 Οκτωβρίου 2005

³ Κατά την εκπόνηση της Λευκής Βίβλου, η Επιτροπή έλαβε δεόντως υπόψη τις συστάσεις που περιέχονται στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Implementation of the European Union's Information and Communication Strategy (Εκθεση Herrero, (2004/2238(INI))·συνεκτίμησε επίσης πολύτιμα δεδομένα προερχόμενα από δημόσια γεγονότα και ατομικές συμβολές εμπειρογνομόνων και λοιπών ενδιαφερομένων.Στις 8 Νοεμβρίου 2005, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή διοργάνωσε φόρουμ ενδιαφερομένων με θέμα “Bridging the Gap” (να γεφυρώσουμε το χάσμα)

Η ατζέντα θα υπερβεί το πεδίο εφαρμογής του σχεδίου δράσης της Επιτροπής, αφού επιδιώκει να εμπλέξει όλα τα επίπεδα διοίκησης και φορέων στα κράτη μέλη και έχει μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Η Λευκή Βίβλος καλεί σε ζωντανή και ανοικτή συζήτηση. Στο μέρος I εκτίθεται το όραμα της Επιτροπής για μια επικοινωνιακή πολιτική της ΕΕ. Το μέρος II προσδιορίζει τα νευραλγικά πεδία διαβούλευσης και μελλοντικής δράσης.

Πώς θα προχωρήσει η διαβούλευση

Στη Λευκή Βίβλο, τα πεδία για τα οποία η Επιτροπή ζητάει απόψεις και κάνει υποδείξεις παρατίθενται μέσα σε πλαίσια.

- Το Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και άλλα κοινοτικά θεσμικά όργανα και φορείς καλούνται να ανταποκριθούν στην παρούσα Λευκή Βίβλο μέσω των συνήθων θεσμικών διαύλων επικοινωνίας.
- Οι ευρωπαίοι πολίτες και όσοι άλλοι ενδιαφέρονται καλούνται να ανταποκριθούν μέσω του πολυγλωσσικού ιστότοπου που δημιουργήθηκε γι αυτόν ακριβώς το σκοπό http://europa.eu.int/comm/communication_white_paper ή να απευθύνουν τις απόψεις τους στην ταχυδρομική διεύθυνση *White Paper Consultation - European Commission - Directorate General Communication - B-1049 Brussels – Belgium*.
- Η Επιτροπή, σε συνεργασία με άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, θα διοργανώσει επίσης σειρά φόρουμ συζητήσεων όπου θα καλούνται να συμμετέχουν ειδικές ομάδες ενδιαφερόντων (ΜΚΟ, επιχειρηματικοί οργανισμοί και άλλοι φορείς συμφερόντων).
- Μια ειδική σειρά σφυγμομετρήσεων του ευρωβαρομέτρου θα δρομολογηθεί την άνοιξη του 2006 ώστε να προκύψουν τα καλύτερα δυνατά δεδομένα προς ανάλυση.

Οι διαβουλεύσεις θα διαρκέσουν έξι μήνες. Στη συνέχεια, η Επιτροπή θα συνοψίσει τις απαντήσεις και θα καταλήξει σε συμπεράσματα με την προοπτική να προτείνει σχέδια δράσης για κάθε πεδίο εργασίας.

(http://www.esc.eu.int/stakeholders_forum/index_en.asp]. Στις 25 Νοεμβρίου, η Επιτροπή των Περιφερειών σε ολομέλεια συζήτησε τα καιρία μηνύματα της Λευκής Βίβλου της Επιτροπής. Λεπτομερείς προτάσεις και υποδείξεις που έγιναν δεκτές κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο θα επανεξεταστούν στη συνέχεια των διαβουλεύσεων για τη Λευκή Βίβλο.

ΜΕΡΟΣ Ι

Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

1. Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΩΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΘ'ΕΑΥΤΗΝ

Το επικοινωνιακό χάσμα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των πολιτών της δεν είναι καινούργιο και αποτελεί θέμα συζήτησης σε κύκλους της ΕΕ τουλάχιστον από τότε που έγιναν τα δημοψηφίσματα τα οποία προηγήθηκαν της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992.

Τα τελευταία χρόνια, όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ έχουν προσδώσει νέο βάρος στην επικοινωνιακή δουλειά. Εντούτοις, γενική είναι η αντίληψη ότι χρειάζεται να γίνουν περισσότερα. Η επικοινωνία παραήταν ως σήμερα "υπόθεση των Βρυξελλών", με την έννοια ότι κύριο μέλημά της ήταν να εξηγεί στον κόσμο τι είναι η ΕΕ και να προσέχει λιγότερο όχι μόνο τι έλεγαν οι άνθρωποι αλλά και το πώς οι απόψεις τους τροφοδοτούσαν τις πολιτικές διεργασίες. Μολονότι οι μηχανισμοί διαβούλευσης έχουν γίνουν τρέχουσα πρακτική, περιορίζονται σε ειδικές πρωτοβουλίες, ενώ οι πολίτες συχνά έχουν την εντύπωση ότι τα κανάλια μέσω των οποίων μπορούν να παίρνουν μέρος στη συζήτηση είναι περιορισμένα ή απροσπέλαστα. Η θεσμική επικοινωνία, μολονότι ουσιαστική και σταθερά βελτιούμενη, σαφώς δεν ήταν αρκετή για να γεφυρώσει το χάσμα.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει συνεπώς μια εντελώς καινούργια προσέγγιση -- την αποφασιστική μετάβαση από τον επικοινωνιακό μονόδρομο στον ενισχυμένο διάλογο, από τη θεσμοκεντρική επικοινωνία σε μια επικοινωνία που θα έχει ως επίκεντρο τους πολίτες, από τη βρυξελλοκεντρική επικοινωνία στην αποκεντρωμένη επικοινωνία. Πιστεύουμε ότι η επικοινωνία θα πρέπει να αποτελέσει μια αυτοτελή πολιτική της ΕΕ, στην υπηρεσία των πολιτών. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να βασίζεται σε αυθεντικό διάλογο μεταξύ πολιτών και κέντρων λήψης των αποφάσεων και σε ζωντανές πολιτικές συζητήσεις μεταξύ των ίδιων των πολιτών. Πολίτες από όλα τα κοινωνικά στρώματα πρέπει να έχουν το δικαίωμα της ισότιμης και πλήρους ενημέρωσης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και να είναι πεπεισμένοι ότι οι απόψεις και ανησυχίες που εκφράζουν φτάνουν μέχρι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και συνεκτιμώνται. Τα κράτη μέλη έχουν εδώ ειδικό ρόλο να διαδραματίσουν, από τη στιγμή που η υποστήριξη των λαών για την ευρωπαϊκή υπόθεση είναι ζήτημα κοινού συμφέροντος.

2. ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΜΕΝΑ – Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΦΑΙΡΑ

Στη σημερινή Ευρώπη, οι πολίτες ασκούν τα πολιτικά τους δικαιώματα κυρίως σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Υπάρχουν σήμερα πολιτικά δικαιώματα με ευρωπαϊκή διάσταση, όπως η συμμετοχή στην εκλογή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Εντούτοις, η ενημέρωση των πολιτών για την πολιτική γενικότερα και για πολιτικά ζητήματα ειδικότερα γίνεται σε μεγάλο βαθμό μέσα από τα εθνικά εκπαιδευτικά συστήματα καθώς και τα μέσα ενημέρωσης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι πολίτες ενδιαφέρονται για πολιτικές διακηρύξεις των κομμάτων που πραγματεύονται εθνικά, περιφερειακά και τοπικά ζητήματα, τα οποία και συζητούν κυρίως σε επίπεδο τοπικής κοινωνίας.

Με λίγα λόγια, η δημόσια σφαίρα εντός της οποίας διαδραματίζεται η πολιτική ζωή στην Ευρώπη είναι σε μεγάλο βαθμό η εθνική σφαίρα. Στον βαθμό που ζητήματα ευρωπαϊκής εμβέλειας εμφανίζονται στην ημερήσια διάταξη, οι περισσότεροι πολίτες τα βλέπουν από εθνική σκοπιά. Τα ΜΜΕ εξακολουθούν να είναι κυρίως εθνικά, εν μέρει λόγω γλωσσικών

φραγμών· λίγοι είναι οι “τόποι” συνάντησης όπου ευρωπαίοι πολίτες από διάφορα κράτη μέλη μπορούν να γνωριστούν καλύτερα και να συζητήσουν θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Όμως, πολλές από τις πολιτικές αποφάσεις που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή των πολιτών στην ΕΕ λαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ο κόσμος νιώθει να βρίσκεται μακριά από τις αποφάσεις αυτές, από τις διεργασίες λήψης των αποφάσεων και από τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Υπάρχει μια αίσθηση αποξένωσης από τις ‘Βρυξέλλες’, αίσθηση η οποία αντικατοπτρίζει εν μέρει την απογοήτευση από την πολιτική γενικότερα. Ένας λόγος γι αυτό είναι οι ανεπαρκείς διαστάσεις της ευρωπαϊκής δημόσιας σφαίρας μέσα στην οποία να μπορέσει να αναπτυχθεί ο ευρωπαϊκός δημόσιος διάλογος. Οι πολίτες μολονότι εκλέγουν τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αισθάνονται συχνά ότι η γνώμη τους πάνω σε ευρωπαϊκά ζητήματα ελάχιστα μπορεί να ακουστεί και ότι δεν υπάρχει κάποιο βήμα διαλόγου μέσα στο οποίο να μπορούν να συζητούν ευρωπαϊκά θέματα. Μια πανευρωπαϊκή πολιτική κουλτούρα, με πανευρωπαϊκές πολιτικές ομάδες και θεμέλια βρίσκεται ακόμη υπό διαμόρφωση.

Η Ευρώπη χρειάζεται επίσης να βρει τη θέση της στις ‘δημόσιες σφαίρες’ που υπάρχουν σε επίπεδο εθνικό, περιφερειακό και τοπικό· ο δημόσιος διάλογος μεταξύ κρατών μελών πρέπει να βαθύνει. Η ευθύνη αυτή ανήκει πρωταρχικά στις δημόσιες αρχές των κρατών μελών· ενώ ευθύνη της κεντρικής κυβέρνησης και των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης κάθε βαθμού είναι να συμβουλευονται και να ενημερώνουν τους πολίτες σχετικά με την πολιτική στη δημόσια σφαίρα -- συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών που ασκούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και έχουν αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων -- και να στήσουν βήματα δημόσιου διαλόγου ώστε η συζήτηση να αποκτήσει σάρκα και οστά.

Υπάρχει επίσης ουσιαστικό ενδιαφέρον για την ενσωμάτωση της ευρωπαϊκής διάστασης στον εθνικό διάλογο. Οι πολίτες διαισθάνονται ότι κάτι λείπει από έναν εθνικό διάλογο ο οποίος αγνοεί πτυχές της δημόσιας πολιτικής που τους αφορούν άμεσα. Μακράν του να αντιμετωπίζεται ανταγωνιστικά, μια αναβαθμισμένη αναγνώριση της ευρωπαϊκής διάστασης στο εθνικό πολιτικό επίπεδο μόνο να προσθέσει μπορεί στην αξιοπιστία του.

Για τους παραπάνω λόγους, οι εθνικές δημόσιες αρχές, η κοινωνία των πολιτών, και τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να συνεργαστούν ώστε η Ευρώπη να διαμορφώσει και να αποκτήσει θέση στη δημόσια σφαίρα.

ΜΕΡΟΣ II

ΔΡΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Η ατζέντα

Η Επιτροπή έχει εντοπίσει πέντε πεδία δράσης σε συνεργασία με τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ, τα κράτη μέλη και την κοινωνία των πολιτών. Ο κατάλογος με τα πέντε πεδία δράσης δεν είναι οριστικός και αμετάκλητος· θα διευρύνεται όσο εξελίσσονται τόσο η κοινωνία όσο και οι τεχνολογίες.

Τα πέντε πεδία δράσης συνοδεύονται και από άλλα ενδεχομένως σημεία που μπορούν να υπαισέλθουν στη συζήτηση στο πλαίσιο της διαβούλευσης.

1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΚΟΙΝΩΝ ΑΡΧΩΝ

Το δικαίωμα στην ενημέρωση και την ελευθερία της έκφρασης αποτελεί τον πυρήνα της δημοκρατίας στην Ευρώπη. Αναφορά στις αρχές αυτές γίνεται στη συνθήκη ΕΕ και στον ευρωπαϊκό χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων⁴. Οι αρχές αυτές πρέπει να αποτελούν την αφετηρία σε μια διεργασία που αποσκοπεί στον προσδιορισμό κοινών αρχών και κοινού οράματος για μια επικοινωνιακή πολιτική της ΕΕ.

Στον πυρήνα της επικοινωνίας βρίσκονται επίσης και άλλες αρχές:

- **Κάλυψη.** Όλοι οι πολίτες πρέπει να έχουν πρόσβαση στην ενημέρωση και μάλιστα στη γλώσσα τους για ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος. Αυτό σημαίνει πλατιά ενημέρωση με πολλούς τρόπους, μεταξύ των οποίων τα ΜΜΕ και νέες τεχνολογίες όπως το Ίντερνετ. Σημαίνει επίσης ότι όλοι οι άνθρωποι από όλα τα κοινωνικά στρώματα σε όλες τις χώρες της ΕΕ πρέπει να βοηθούνται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ώστε να μπορούν να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες και να τις χρησιμοποιούν. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, άτομα με ειδικές ανάγκες και άλλες ομάδες που συστηματικά αποκλείονται από τη συμμετοχή στη δημόσια σφαίρα.
- **Πολυμορφία.** Οι ευρωπαίοι πολίτες προέρχονται από πολλά και διάφορα κοινωνικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα και είναι φορείς πολιτικών απόψεων ευρύτατου φάσματος. Στο πλαίσιο του δημόσιου διαλόγου, η επικοινωνιακή πολιτική της ΕΕ πρέπει να σέβεται όλες τις απόψεις.
- **Συμμετοχή.** Οι πολίτες πρέπει να έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν γνώμη, να ακούγονται και να τους παρέχεται η ευκαιρία διαλόγου με τα κέντρα λήψης των αποφάσεων. Σε επίπεδο ΕΕ, όπου υπάρχει αυξημένος κίνδυνος απομάκρυνσης των θεσμικών οργάνων από τους πολίτες, η αρχή αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία.

Καθορισμός κοινών αρχών: προς ποια κατεύθυνση;

Οι κοινές αρχές και οι κανόνες που θα πρέπει να διέπουν το ενημερωτικό και κοινωνικό έργο σε ζητήματα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος θα πρέπει να τηρούνται σε ένα έγγραφο-πλαίσιο – π.χ. έναν *Ευρωπαϊκό Χάρτη ή Κώδικα δεοντολογίας για την επικοινωνία*. Σκοπός είναι να δεσμευτούν όλοι οι συντελεστές (θεσμικά όργανα της ΕΕ, εθνικές κυβερνήσεις, τοπική αυτοδιοίκηση κάθε βαθμού, μη κυβερνητικοί οργανισμοί) σε μια κοινή δέσμευση τήρησης των αρχών αυτών ως εγγύηση ότι η επικοινωνιακή πολιτική της ΕΕ εξυπηρετεί τα συμφέροντα των πολιτών. Η δέσμευση αυτή θα είναι εθελοντική.

Η Επιτροπή θα εγκαινιάσει ένα ειδικό *διαδικτυακό φόρουμ πολιτών* μέσω του οποίου να ακουστούν απόψεις όχι μόνο για το κατά πόσον είναι ευκταίο το ως άνω έγγραφο-πλαίσιο

⁴ Το άρθρο 11 του χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης λέει:

«(1) Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης. Το δικαίωμα αυτό περιλαμβάνει την ελευθερία γνώμης και την ελευθερία λήψης ή μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, χωρίς την ανάμειξη δημοσίων αρχών και αδιακρίτως συνόρων.

(2) Η ελευθερία των μέσων μαζικής ενημέρωσης και η πολυφωνία τους είναι σεβαστές.»

αλλά και για το περιεχόμενό του. Το φόρουμ θα διαρκέσει έξι μήνες, ενώ παράλληλα θα γίνονται συναντήσεις με ενδιαφερόμενα μέρη. Θα διοργανωθούν επίσης δημόσιες συζητήσεις, και τα κράτη μέλη της ΕΕ θα κληθούν να προωθήσουν τη συζήτηση και τη διαβούλευση σε εθνικό επίπεδο. Ο εν λόγω ιστότοπος θα ενημερώνεται σε τακτική βάση σχετικά με τα τεκταινόμενα σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

Με τη λήξη της περιόδου διαβούλευσης, η Επιτροπή θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα της διαβούλευσης και εν συνεχεία θα κρίνει κατά πόσον χρειάζεται να προταθεί ένας Χάρτης ή ένας Κώδικας δεοντολογίας ή άλλο μέσο.

2. Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ

Για να έχει επιτυχία, η όποια επικοινωνιακή πολιτική της ΕΕ πρέπει να εστιάζει στις ανάγκες των πολιτών· κατά συνέπεια, πρέπει να τους παρέχει τα εργαλεία και τις διευκολύνσεις -- δημόσια βήματα διαλόγου και ανοιχτούς διαύλους επικοινωνίας -- που θα εξασφαλίζουν σε όσο γίνεται περισσότερους ανθρώπους πρόσβαση στην ενημέρωση και την ευκαιρία να ακούγεται η φωνή τους.

Η μελλοντική δράση στο πεδίο αυτό πρέπει να έχει **τρεις κύριους στόχους**:

- **Να βελτιωθεί η αγωγή του πολίτη.** Η αγωγή του πολίτη – μέλημα κυρίως των κρατών μελών -- έχει νευραλγική σημασία προκειμένου για την άσκηση πολιτικών και αστικών δικαιωμάτων των πολιτών και για τη δραστηριοποίησή τους στη δημόσια σφαίρα. Η αγωγή του πολίτη δεν πρέπει να περιορίζεται στη σχολική διδασκαλία γύρω από τα θεσμικά όργανα και τις πολιτικές της ΕΕ. Πρέπει να βοηθάει τους πολίτες όλων των ηλικιών να χρησιμοποιούν εργαλεία σαν το Ίντερνετ ώστε να έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες που αφορούν την πολιτική στη δημόσια σφαίρα και να προσχωρούν στον διάλογο. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για άτομα που ανήκουν σε μειονότητες, άτομα με ειδικές ανάγκες ή άλλες ομάδες ατόμων που διαφορετικά θα αποκλείονταν από τη δημόσια σφαίρα.

Τα προγράμματα της ΕΕ μπορεί να έχουν άμεση χρησιμότητα ως προς τη στήριξη της ευρωπαϊκής διάστασης. Προγράμματα όπως Leonardo da Vinci, Socrates, Erasmus, Youth in Action κ.λπ. προσφέρουν ευκαιρίες εκπαίδευσης και κατάρτισης σε χιλιάδες σπουδαστές και άλλους νέους σε ολόκληρη την Ευρώπη. Με τα προγράμματα της τεχνολογίας της πληροφορίας επιδιώκεται σμίκρυνση της “ψηφιακής απόστασης” και αντιμετώπιση του αποκλεισμού.

- **Να συνδεθούν οι πολίτες μεταξύ τους.** Νέα βήματα δημόσιου διαλόγου επί ζητημάτων ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος είναι απαραίτητα για την οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης, σεβασμού και προθυμίας για συνεργασία με σκοπό την επίτευξη κοινών στόχων. Ενώ οι τεχνολογίες της επικοινωνίας έχουν προφανή σημασία, οι ζωντανές συναντήσεις πρόσωπο με πρόσωπο εξακολουθούν να έχουν καθοριστική σημασία. Πρωτοβουλίες όπως *Σχέδιο Δ*, *Νεολαία εν δράσει* και *Κουλτούρα* έχουν δείξει ότι η ΕΕ μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία νέων “τόπων” συνάντησης για τις ανάγκες της δημόσιας συζήτησης με τη συμμετοχή των πολιτών.
- Η έγκριση του προτεινόμενου προγράμματος *Πολίτες για την Ευρώπη* θα ανοίξει νέο δρόμο που θα συνδέει τους πολίτες και θα αναβαθμίσει τον ρόλο τους στην ευρωπαϊκή

διακυβέρνηση. Το πρόγραμμα φιλοδοξεί επίσης να συμβάλει ώστε πανευρωπαϊκοί φορείς της κοινωνίας των πολιτών να δρομολογούν και να διαχειρίζονται υπερεθνικά έργα που προάγουν την ενεργό συμμετοχή του πολίτη και να διοργανώνουν δημόσιες συζητήσεις με θέμα την Ευρώπη.

Υπάρχουν και άλλα που μπορούν να γίνουν ώστε να αξιοποιηθεί το δυναμικό αρκετών προγραμμάτων της ΕΕ που είτε ήδη υπάρχουν είτε σχεδιάζονται και αποβλέπουν σε κινητοποίηση των ευρωπαίων πολιτών και στη μεταξύ τους σύνδεση. Η Επιτροπή θα μπορούσε να επιλέξει από την παρακαταθήκη των υπαρχόντων προγραμμάτων με προοπτική τον εντοπισμό και τη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών. Διδάγματα μπορούν π.χ. να αντληθούν από την επιτυχή εμπειρία του Erasmus· με τα χρόνια, στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού αναπτύχθηκε ένα δίκτυο που συνδέει 150 000 σπουδαστές από όλα τα κράτη μέλη. Οι δικτυακοί τους τόποι χρησιμεύουν ως πλατφόρμα δημοσιοποίησης δραστηριοτήτων, διοργάνωσης συζητήσεων πρόσωπο με πρόσωπο και συμμετοχής σε ευρείας κλίμακας δημόσιες συζητήσεις επί ευρωπαϊκών θεμάτων.

- **Σύνδεση πολιτών και δημόσιων θεσμών.** Μια σωστή αμφίδρομη επικοινωνία μεταξύ πολιτών και θεσμών έχει ουσιαστική σημασία σε μια υγιή δημοκρατία. Η ώθηση που δίδεται σήμερα ώστε τα θεσμικά όργανα της ΕΕ να γίνουν πιο **επικοινωνιακά, ανοιχτά** και **προσπελάσιμα** πρέπει να συνεχιστεί. Το ίδιο ισχύει και για θεσμούς εθνικής, περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας. Η γεφύρωση του χάσματος ανάμεσα στην Ευρώπη και στους πολίτες της σημαίνει δημιουργία και διατήρηση δεσμών ανάμεσα στους πολίτες και τις δημόσιες αρχές σε όλη τη διαδρομή από το τοπικό μέχρι το ευρωπαϊκό επίπεδο.

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ σημειώνουν εδώ σημαντικά βήματα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είναι πρωταθλητής στη διαφάνεια, και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης συμφωνήθηκε ότι οι συνεδριάσεις του Συμβουλίου θα πρέπει να είναι ανοιχτές προκειμένου για την έκδοση νομοθετημάτων για τα οποία απαιτείται και η έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Στο σχέδιο δράσης του 2005 *Commission Action Plan on Communicating Europe*⁵ (σχέδιο δράσης της Επιτροπής σχετικά με την προβολή της Ευρώπης προς τους πολίτες) υπογραμμίζεται πόσο σημαντικό είναι να **ακούγονται οι πολίτες** και τονίζεται ότι η ίδια η Επιτροπή έχει σκοπό να αναλάβει δράση ώστε «να θέσει τάξη στα του οίκου της» ως προς αυτό το θέμα. Η Επιτροπή έχει ήδη πραγματοποιήσει άλματα στον τρόπο με τον οποίο συζητάει όταν πρόκειται για μείζονες πρωτοβουλίες, και έχει καθιερώσει αφενός ελάχιστα **πρότυπα διαβουλεύσεων** και αφετέρου τη δική της European Transparency Initiative⁶ (ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για τη διαφάνεια). Επιπλέον, υπάρχει ανανεωμένο ενδιαφέρον σχετικά με την άσκηση του δικαιώματος των πολιτών να επικοινωνούν στη γλώσσα τους με τους θεσμούς. Η πολυγλωσσία αποτελεί αναπόσπαστη συνιστώσα της νομιμότητας, της διαφάνειας και της δημοκρατίας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού γίγνεσθαι.

⁵ Σχέδιο δράσης: SEC (2005) 985 τελικό, 20 Ιουλίου 2005

⁶ European Transparency Initiative SEC (2005)1300/6, 9 Νοεμβρίου 2005

Πώς θα φτάσουμε στον πολίτη

- Η αγωγή του πολίτη είναι μέλημα των κρατών μελών σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο. Η ΕΕ μπορεί όμως να συμβάλει στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και να διευκολύνει την ανάπτυξη κοινών εκπαιδευτικών εργαλείων ώστε να απηχείται αποτελεσματικότερα η ευρωπαϊκή διάσταση. Θα μπορούσε να ζητηθεί από τα κράτη μέλη να αναζητήσουν βέλτιστους τρόπους προσέγγισης των ευρωπαϊών εκπαιδευτικών του αντικειμένου, π.χ. μέσω ενός δικτύου, ενός ειδικού προγράμματος εντός των υπάρχουσών δομών, όπως το Κολλέγιο της Ευρώπης, ή μέσα σε νέες δομές με προοπτική την ανταλλαγή ιδεών αφενός σχετικά με καινοτόμες προσεγγίσεις της αγωγής του πολίτη και αφετέρου για την απόκτηση νέων δεξιοτήτων.
- Ένα ακόμη σπουδαίο έργο που μπορούν να αναπτύξουν τα κράτη μέλη είναι η μετατροπή των βιβλιοθηκών σε ψηφιακώς συνδεδεμένες ευρωπαϊκές βιβλιοθήκες οι οποίες θα λειτουργούν ως κέντρα πληροφόρησης και μάθησης, έτσι ώστε όλοι οι πολίτες να έχουν ελεύθερη πρόσβαση στις τεχνολογίες της πληροφορίας και στη σχετική ενημέρωση.
- Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να συνεργαστούν σε μια κοινή προσπάθεια καθιέρωσης νέων "τόπων" συνάντησης για τους Ευρωπαίους, ανοιχτών στους πολίτες χωρίς καμία απολύτως διάκριση, όπου θα φιλοξενούνται πολιτιστικά και πολιτικά γεγονότα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος.
- Θεσμικά όργανα και άλλοι φορείς της ΕΕ θα μπορούσαν να συνεργαστούν για τις ανάγκες συντονισμού, βελτίωσης και επέκτασης των προγραμμάτων που απευθύνονται στους επισκέπτες.
- Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να μελετήσουν το ενδεχόμενο να συμπληρώνονται οι ιστότοποι της ΕΕ από διαδικτυακά φόρουμ - 'εικονικοί "τόποι" συνάντησης' - με συνδέσμους προς εξωτερικές ενημερωτικές πηγές.
- Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειες τους για καλύτερη σύνδεση με τους πολίτες. Τα ελάχιστα πρότυπα διαβούλευσης της Επιτροπής θα μπορούσαν να επανεξεταστούν ώστε να εξασφαλιστεί μια πιο ισορροπημένη εκπροσώπηση των ομάδων ενδιαφερόντων και μια πιο αποτελεσματική παρακολούθηση.
- Τα τρία κύρια θεσμικά όργανα θα μπορούσαν επίσης να εξετάσουν το ενδεχόμενο διοργάνωσης κοινών ανοιχτών συζητήσεων που θα συμπληρώνουν τις ανοικτές συζητήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, αντλώντας θέματα από τους πολίτες ή από τους δημοσιογράφους.

3. Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΜΜΕ ΚΑΙ ΟΙ ΝΕΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

Τα ΜΜΕ είναι κεντρικοί παίκτες σε κάθε επικοινωνιακή πολιτική της Ευρώπης.

Τα τελευταία χρόνια, όλα τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για να βελτιώσουν τον τρόπο αμφίδρομης επικοινωνίας με τα ΜΜΕ. Με πάνω χίλιους δημοσιογράφους διαπιστευμένους στις Βρυξέλλες, διατίθενται τώρα νέα μέσα ώστε ο Τύπος να ενημερώνεται σε πραγματικό χρόνο για αποφάσεις καίριας σημασίας. Εκ μέρους των τριών κύριων θεσμικών οργάνων, η Ευρώπη μέσω δορυφόρου παρέχει μαγνητοσκοπημένο, ηχητικό και οπτικό υλικό, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχεδιάζει να ανοιχτεί στο κοινό μέσω διαδικτυακής τηλεόρασης. Ο ιστότοπος Euroρα είναι ο μεγαλύτερος στον κόσμο.

Παρ'όλες όμως αυτές τις προσπάθειες και τον επαγγελματισμό των ανταποκριτών στις Βρυξέλλες, *η κάλυψη ευρωπαϊκών θεμάτων στα ΜΜΕ παραμένει περιορισμένη* και κατακερματισμένη. Μείζονα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα σε τακτική βάση, όπως οι σύνοδοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, έχουν ευρεία κάλυψη στις εφημερίδες των κρατών μελών, ενδιαμέσως όμως δεν υπάρχει συνολική κάλυψη των ευρωπαϊκών υποθέσεων. Περιφερειακές και τοπικές εφημερίδες φτάνουν σε περισσότερο κόσμο, κατά κανόνα όμως λίγο χώρο διαθέτουν για ευρωπαϊκά θέματα. Έτσι όπως η τηλεόραση και το ραδιόφωνο έχουν μεταβάλει τον προγραμματικό τους σχεδιασμό, ο χρόνος που αφιερώνεται για πολιτική ενημέρωση και για ευρωπαϊκά θέματα συμπίεζεται ακόμη περισσότερο, ενώ ο ανταγωνισμός για “τηλεοπτικό χώρο” έχει αυξηθεί.

Η επανάσταση της πληροφορικής έχει βελτιώσει ουσιαστικά τη δυνατότητα πρόσβασης στην πληροφορία και άνοιξε τον κόσμο των “διαδραστικών” μέσων. Αυτό που παρατηρείται σήμερα, πολλοί άνθρωποι να μπορούν να συνδέονται μεταξύ τους και να έχουν πρόσβαση σε κάθε είδους δίκτυα, δεν έχει προηγούμενο. Θα χρειαστεί όμως ακόμη πολλή δουλειά μέχρι την πλήρη εκμετάλλευση του δυναμικού της τεχνολογίας της πληροφορίας ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα στην ενημέρωση.

Οι δράσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν στους ακόλουθους στόχους:

- **Η Ευρώπη να αποκτήσει ανθρώπινο πρόσωπο.** Η Ευρωπαϊκή Ένωση γίνεται συχνά αντιληπτή ως ‘απρόσωπη’, ως μη έχουσα σαφή δημόσια ταυτότητα. Οι πολίτες χρειάζονται βοήθεια για να έλθουν σε επαφή με την Ευρώπη, και η πολιτική ενημέρωση έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο όταν τοποθετείται σε ένα πλαίσιο “ανθρώπινου ενδιαφέροντος” το οποίο επιτρέπει στους πολίτες να καταλάβουν γιατί τους αφορά προσωπικά. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και η διοίκηση σε όλα τα επίπεδα, κεντρικό και τοπικό, μπορούν να κάνουν περισσότερα ώστε «να προσδώσουν ανθρώπινο πρόσωπο» στις πληροφορίες που παρέχουν.
- **Η εθνική, η περιφερειακή και η τοπική διάσταση.** Οι ευρωπαίοι πολίτες χρειάζεται να έχουν πρόσβαση σε σταθερή ροή κοινών πληροφοριών εάν θέλουμε να βλέπουν την ευρωπαϊκή διάσταση ζητημάτων κοινού ενδιαφέροντος. Εδώ ακριβώς θα έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο τα μέσα πανευρωπαϊκής ενημέρωσης και ο εξειδικευμένος Τύπος. Τα ευρωπαϊκά όμως θέματα πρέπει να συζητούνται σε εθνικό και τοπικό πλαίσιο. Κάποια από αυτά θα ακολουθήσουν τη φυσική ροή ως αποτέλεσμα

μεγαλύτερης δέσμευσης εκ μέρους του πολιτικού προσωπικού και των θεσμών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο· χρειάζεται όμως και εκ των προτέρων εμπλοκή των ευρωπαϊκών θεσμών, και μάλιστα για να ενταχθούν οι ευρωπαϊκές πολιτικές στο τοπικό πλαίσιο.

- **Αξιοποίηση του δυναμικού των νέων τεχνολογιών.** Ψηφιακές τεχνολογίες όπως το Ίντερνετ προσφέρουν νέους διαύλους επικοινωνίας για ευρωπαϊκά θέματα, νέα βήματα δημόσιου διαλόγου στους πολίτες και νέα εργαλεία στην υπηρεσία της δημοκρατίας χωρίς σύνορα. Χρειάζεται όμως πολιτική καθοδήγηση εάν θέλουμε η Ευρώπη να εκμεταλλευτεί πλήρως το δυναμικό του Ίντερνετ και να μεριμνήσει ώστε να μην δημιουργηθούν εξ αυτού νέοι διαχωρισμοί μέσα στην κοινωνία. Η *πρωτοβουλία i2010* επιδιώκει ήδη να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ "εχόντων και μη εχόντων" στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας, αντιμετωπίζοντας πτυχές όπως ίσες ευκαιρίες και δεξιότητες στην κοινωνία της πληροφορίας ή ανισότητες μεταξύ των περιφερειών της Ευρώπης ως προς την πρόσβαση στο Ίντερνετ.

Πώς μπορούν τα ΜΜΕ να ενταχθούν αποτελεσματικότερα στην επικοινωνιακή διαδικασία για ευρωπαϊκά θέματα

- Μια **ευρωπαϊκή επικοινωνιακή πολιτική** θα πρέπει να ενθαρρύνει τους δημόσιους φορείς σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο:
 - να παρέχουν στα ΜΜΕ υψηλής ποιότητας ειδήσεις και υλικό για τα τρέχοντα θέματα:
 - να διαμορφώνουν νέες μορφές εταιρικής σχέσης με τα δημόσια τηλεοπτικά μέσα·
 - να συνεργάζονται στενότερα με τις ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις·
 - να εγκαθιδρύουν νέους δεσμούς με τα επικοινωνιακά συστήματα περιφερειακής και τοπικής εμβέλειας·
 - να χρησιμοποιούν με δική τους πρωτοβουλία τις νέες τεχνολογίες.
- Τα **θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να εξοπλιστούν καλύτερα με επικοινωνιακά εργαλεία και ικανότητες**. Οι δύο ιδέες που παρατίθενται στη συνέχεια θα μπορούσαν ενδεχομένως να βοηθήσουν προς αυτή την κατεύθυνση:
 - να αναβαθμιστεί η *Ευρώπη μέσω δορυφόρου*, με εστίαση στην παραγωγή υψηλής ποιότητας ραδιοτηλεοπτικού περιεχομένου το οποίο να είναι φιλικό προς τον χρήστη και να ενδιαφέρει τους πολίτες· και να μελετηθεί κατά πόσον υπάρχει ενδιαφέρον για μια υπερθεσμική υπηρεσία η οποία να λειτουργεί με επαγγελματικά πρότυπα·
 - ένα ευρωπαϊκό πρόγραμμα κατάρτισης στη δημόσια επικοινωνία, στο πλαίσιο του οποίου υπάλληλοι από ευρωπαϊκά και εθνικά θεσμικά όργανα θα καταρτίζονται στις τεχνολογίες μέσων μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας.
- Από κοινού με παίκτες από ένα ευρύ φάσμα ΜΜΕ, τα **θεσμικά όργανα της ΕΕ** θα πρέπει να εξετάσουν ποιοι είναι οι καλύτεροι τρόποι για να τροφοδοτούν τα ΜΜΕ (πανευρωπαϊκής, εθνικής και τοπικής εμβέλειας) με ενημερωτικό υλικό για τα θεσμικά όργανα, έτσι ώστε οι παρεχόμενες πληροφορίες να προσαρμόζονται στις ανάγκες των διαφόρων χωρών και ομάδων του πληθυσμού.
- Παράλληλα με τις υπάρχουσες πρωτοβουλίες για **σμίκρυνση της “ψηφιακής απόστασης”**, θα μπορούσε να ζητηθεί η εκπόνηση μιας έκθεσης με θέμα *Τεχνολογίες της*

πληροφορίας και δημοκρατία στην Ευρώπη στο πλαίσιο μιας Ευρωπαϊκής συζήτησης στρογγυλής τραπέζης για τη Δημοκρατία, κατά την έννοια του σχεδίου Δ.

4. ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΟΥΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

Στις σύγχρονες δημοκρατικές κοινωνίες, τα κέντρα λήψης των αποφάσεων δίνουν μεγάλη προσοχή στην ανάλυση της κοινής γνώμης, χρησιμοποιώντας εργαλεία όπως είναι οι δημοσκοπήσεις και η παρακολούθηση των ΜΜΕ. Η σημασία των εργαλείων αυτών αυξάνεται παράλληλα με την τάση των πολιτών να αποσύρονται από την παραδοσιακή πολιτική (προσχώρηση στα πολιτικά κόμματα, συμμετοχή στις εκλογικές διαδικασίες, κλπ.).

Η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη είναι σύνθετη, ποικιλότροπη και αντανακλά τις διαφορετικές εθνικές προοπτικές. Η κατανόησή της αποτελεί συνεπώς μια ιδιαίτερη πρόκληση.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι πρωτοπόρος στην ανάπτυξη σύγχρονων εργαλείων όπως είναι η έρευνας του ευρωβαρομέτρου για την ανάλυση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης:

- Το ευρωβαρόμετρο έχει αναδειχτεί σε μείζονα ευρωπαϊκή βάση δεδομένων η οποία παρακολουθεί τακτικά την κοινή γνώμη σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις υπονήφιες χώρες, παίρνοντας συνεντεύξεις από χιλιάδες πολίτες κάθε φορά. Όλες οι έρευνες υποβάλλονται σε ανεξάρτητη μελέτη και τα στοιχεία τους τίθενται στην διάθεση του κοινού και ακαδημαϊκών ερευνητών.
- Η ανεξάρτητη κοινωνική έρευνα πάνω σε ευρωπαϊκά θέματα με χρηματοδότηση μέσω της έρευνας της ΕΕ, έχει σημειώσει πολύ μεγάλη πρόοδο· από το 1994 έχουν υλοποιηθεί περισσότερα από 350 διακρατικά έργα. Η έρευνα αυτή έχει φωτίσει τις θετικές και τις αρνητικές πτυχές της διαδραστικής επικοινωνίας μεταξύ ευρωπαϊκών κέντρων λήψης αποφάσεων και ευρωπαίων πολιτών, με βάση ανεξάρτητα εργαλεία ανάλυσης.
- Καταβάλλονται σταθερές προσπάθειες για βελτίωση της ποιότητας και της σημασίας του ευρωβαρομέτρου. Υπό εξέλιξη βρίσκεται μια επαναξιολόγηση της μεθοδολογίας μπροστά στην πειστική ανάγκη για πλατύτερη και βαθύτερη κατανόηση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης.

Τι άλλο μπορεί να γίνει για τη μέτρηση της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ μπορούν να συνεργαστούν περισσότερο στη χάραξη και τον σχεδιασμό των ερευνών του ευρωβαρομέτρου και τη διάχυση των αποτελεσμάτων. Δημόσιες συζητήσεις μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και οργανώσεων πολιτών θα μπορούσαν να συνοδεύουν κάθε καινούργια έρευνα του ευρωβαρομέτρου. Σε ένα πρώτο στάδιο, μπορούμε να περιμένουμε για την άνοιξη του 2006 μια ειδική σειρά σφυγμομετρήσεων του ευρωβαρομέτρου και ποιοτικές μελέτες για την επικοινωνιακή πολιτική της ΕΕ.

Για πληρέστερη κατανόηση των τάσεων της κοινής γνώμης σε σχέση με ζητήματα πολιτικής σημασίας για το μέλλον της Ευρώπης, τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναζητήσουν νέους δρόμους συνεργασίας. Να δύο πιθανές ιδέες:

- Ένα **κοινό διαδίκτυο εθνικών εμπειρογνομώνων** της δημοσκόπησης, που θα συμβάλει στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και στην ανάπτυξη συνεργειών μεταξύ ερευνητών σε όλα τα επίπεδα.
- Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνενώσουν τους διαθέσιμους πόρους για να στήσουν ένα ανεξάρτητο **παρατηρητήριο της ευρωπαϊκής κοινής γνώμης**, το οποίο θα προβαίνει σε εμπειριστατωμένες αναλύσεις των τάσεων της κοινής γνώμης.

5. ΝΑ ΜΟΙΡΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΗ ΔΟΥΛΕΙΑ

Μια αποτελεσματική ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα δεν μπορεί να διαμορφωθεί στις Βρυξέλλες· μπορεί μόνο να υπάρξει εάν ο στόχος υποστηρίζεται από όλους τους κεντρικούς συντελεστές και προωθείται σε κάθε επίπεδο. Το εθνικό επίπεδο παραμένει το πρωταρχικό σημείο εισόδου σε κάθε πολιτική δημόσια συζήτηση, και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών και άλλοι συντελεστές σε εθνικό επίπεδο έχουν την ευθύνη να χρησιμοποιούν εθνικά εργαλεία για να εγγυηθούν έναν ουσιαστικό ευρωπαϊκό δημόσιο διάλογο.

Μια εταιρική προσέγγιση πρέπει να εμπλέκει όλους τους κεντρικούς συντελεστές:

- **Τα κράτη μέλη** έχουν διαρκή δέσμευση συνεργασίας με τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα για την ενημέρωση των πολιτών επί ευρωπαϊκών θεμάτων και τη δημιουργία εθνικών συνδέσμων με τις Βρυξέλλες. Κάποια από τα κράτη μέλη δραστηριοποιούνται ενεργά στην προώθηση του δημόσιου διαλόγου π.χ. με θέμα το προτεινόμενο σύνταγμα της ΕΕ -- πολλά όμως μένει να γίνουν ακόμη⁷.
- Πολλά πρέπει επίσης να γίνουν ακόμη ώστε τα **θεσμικά όργανα της ΕΕ** να εργάζονται εκ παραλλήλου για τη βελτίωση της επικοινωνίας. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και άλλοι φορείς που συμμετέχουν στη διοργανική ομάδα πληροφόρησης (Inter-institutional Group on Information) θα πρέπει να συμβάλλουν στην αποκέντρωση του επικοινωνιακού έργου της ΕΕ – ‘να ενεργούμε τοπικά’ – και να ενθαρρύνουν τον ενεργότερο ρόλο των κρατών μελών στην ενημέρωση των πολιτών επί ευρωπαϊκών θεμάτων.
- Πολλές ευρωπαϊκές πολιτικές και προγράμματα εφαρμόζονται σε **περιφερειακό και τοπικό επίπεδο**. Έτσι, οι τοπικές και περιφερειακές αρχές βρίσκονται στην κατάλληλη θέση για να μπου σε διάλογο με τους πολίτες και να εμπλέξουν ενεργά τις τοπικές κοινωνίες στον διάλογο για τα ευρωπαϊκά θέματα. Υπάρχουν ήδη επιτυχή παραδείγματα τέτοιας συνεργασίας. Για παράδειγμα, η Επιτροπή και η κυβέρνηση της Σκωτίας εργάζονται πάνω σε ένα συγκεκριμένο έργο με στόχο να ‘φέρουν τις αποφάσεις πιο κοντά στους πολίτες’ μέσα από μια σειρά αμφίδρομων πρωτοβουλιών μεταξύ των πολιτών και των θεσμικών οργάνων.
- **Τα πολιτικά κόμματα** διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης επί ευρωπαϊκών θεμάτων· έχουν και αυτά ευθύνη και ρόλο στην παρακίνηση του δημόσιου διαλόγου και συμβολή στην ευρωπαϊκή δημόσια σφαίρα.
- **Οι οργανώσεις των πολιτών**, συμπεριλαμβανομένων επαγγελματικών και κλαδικών οργανώσεων, έχουν επίσης πολύ σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού πάνω σε ευρωπαϊκά θέματα και τον δημόσιο διάλογο, και στην ενθάρρυνση των πολιτών να συμμετέχουν ενεργά στον διάλογο αυτό.

⁷ Ενδεχομένως παράλληλα με το Ιρλανδικό Εθνικό Φόρουμ για ευρωπαϊκά θέματα

Ποιες θα είναι οι μορφές της συνεργασίας

- Η **συνεργασία ανάμεσα στο εθνικό και το ευρωπαϊκό επίπεδο** θα μπορούσε να περιλάβει νέες πρωτοβουλίες οι οποίες αναλαμβάνονται σε εθνικό επίπεδο: δημόσιος και κοινοβουλευτικός διάλογος με θέμα τις ετήσιες στρατηγικές προτεραιότητες της Επιτροπής· ζωντανή συζήτηση πρόσωπο με πρόσωπο μεταξύ υπουργών των κρατών μελών και των μελών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές στα εθνικά ΜΜΕ, κλπ.

Ιδιαίτερο βάρος θα μπορούσε να δοθεί σε πεδία όπου η ΕΕ και τα κράτη μέλη ήδη ενεργούν εκ παραλλήλου. Οι φορείς της συνεργασίας θα μπορούσαν να είναι **χρηματοοικονομικοί**, όπως *διαχειριστικές εταιρικές σχέσεις* σαν και αυτές που υπέγραψαν η Επιτροπή και οι γερμανικές αρχές, ή θα μπορούσαν να είναι **επιχειρησιακοί** -- συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας με ευρωπαϊκά δίκτυα και αναμεταδότες, όπως το καινούργιο δίκτυο *Europe Direct*.

- Νέες, διαρθρωμένες, μορφές συνεργασίας μεταξύ εθνικών αρχών με αντικείμενο τη δημόσια επικοινωνία θα μπορούσαν να εγκαινιαστούν, με προοπτική την ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με την προβολή της Ευρώπης προς τους πολίτες και με σκοπό την ανάπτυξη κοινών πρωτοβουλιών.
- Η αναζήτηση νέων τρόπων συνεργασίας έχει ιδιαίτερη σημασία για τις εξωτερικές σχέσεις, λόγω του μεγάλου αριθμού παικτών και καθηκόντων. Στο πεδίο αυτό θα μπορούσαν να αναζητηθούν αρκετά σχήματα για περαιτέρω συνεργασία.
- Τα **θεσμικά όργανα της ΕΕ** θα πρέπει να επιδιώκουν μια πιο συντονισμένη προσέγγιση η οποία θα απευθύνεται στους πολίτες. Συγκεκριμένα, το πεδίο συνεργασίας ανάμεσα στην Επιτροπή και το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** θα μπορούσε να διευρυνθεί και οι ισχύουσες σήμερα διευθετήσεις στο πλαίσιο της διοργανικής ομάδας ενημέρωσης (IGI) θα μπορούσαν να αναβαθμιστούν. Στο σημείο αυτό μπορεί να ενταχθεί μια επανεξέταση των τρεχουσών πρωτοβουλιών δυνάμει των γραμμών PRINCE του προϋπολογισμού⁸.
- Η **Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή** και η **Επιτροπή των Περιφερειών** ενθαρρύνουν ήδη τη συζήτηση ευρωπαϊκών θεμάτων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών. Τα πρωτόκολλα συνεργασίας που εγκρίθηκαν πρόσφατα μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των εν λόγω δύο οργάνων ανοίγουν τον δρόμο για μεγαλύτερες κοινές προσπάθειες στο πεδίο αυτό.
- Τα **πολιτικά κόμματα** θα μπορούσαν να παρακινήσουν τα μέλη τους ώστε να ενδιαφερθούν περισσότερο για τα πολιτικά θέματα της Ευρώπης και να συμβάλουν στον δημόσιο διάλογο μέσω διακρατικών ομάδων προβληματισμού (think tanks). Τα ίδια τα κόμματα θα πρέπει να ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη ευρωπαϊκών συνιστωσών μέσα στα προγράμματά τους.
- **Οι οργανώσεις πολιτών** έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στον ευρωπαϊκό

⁸ Το PRINCE δημιουργήθηκε το 1995 και συγκεντρώνει θέματα προτεραιότητας ως προς την ενημέρωση, χρηματοδοτούμενο από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Το 2006, προβλέπεται να χρηματοδοτηθούν πέντε θέματα (“η Οικονομική και Νομισματική Ένωση”, “το μέλλον της ΕΕ”, “Δικαιοσύνη, Ελευθερία και Ασφάλεια”, “ο ρόλος της ΕΕ στον κόσμο” και “Διεύρυνση”).

δημόσιο διάλογο. Ο ρόλος αυτός θα μπορούσε να ενδυναμωθεί μέσω στοχοθετημένων έργων συνεργασίας στο πεδίο της δημόσιας επικοινωνίας.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα κοινό έργο που το μοιράζονται οι κυβερνήσεις σε όλα τα επίπεδα, κεντρικό και τοπικό, καθώς και κάθε είδους οργανισμοί και πολίτες από όλα τα κοινωνικά στρώματα. Οι πολίτες έχουν δικαίωμα στην ενημέρωση για την Ευρώπη και τα συγκεκριμένα έργα της, δικαίωμα να εκφράζουν τις απόψεις τους για την Ευρώπη και οι απόψεις αυτές να ακούγονται. Αυτή ακριβώς είναι η πρόκληση της επικοινωνίας -- να διευκολυνθεί η ανταλλαγή απόψεων, η διαδικασία της ενημέρωσης, ο διάλογος.

Για να μπορέσει η Ευρώπη να σηκώσει την πρόκληση, όλοι οι εμπλεκόμενοι συντελεστές πρέπει να συμφωνήσουν σε ένα σύνολο στόχων και να μοιράζονται τη ίδια “εργαλειοθήκη” ως προς τα μέτρα που θα παίρνουν. Αυτό σημαίνει συνεργασία με καινοτόμους τρόπους.

Η Λευκή Βίβλος εντοπίζει τις γενικές γραμμές της πρόκλησης και τους τρόπους αντιμετώπισής της. Εμείς τώρα αναζητούμε τις απόψεις των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, των κρατών μελών, της τοπικής αυτοδιοίκησης σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, των μη κυβερνητικών οργανώσεων, των κάθε λογής ενδιαφερομένων και των πολιτών της Ευρώπης για το πώς μπορούμε καλύτερα να συνδεθούμε και να επικοινωνούμε μεταξύ μας.